ונחזי עזרא היכן תקן. בהרבה מקומות[א] (ב) גבי שאר תקנות לא פריך גמרא הכי אלא שאני הכא דדבר הרגיל בכל יום הוא[א] על כן אנו זכוריכ: **וליתי הלבתא בוותיה.** דטבילה בכל יום מרבעים סאה אלא אפילו לאחרים נמי סגי בתשעה קבין אי נמי הכי פירושו ולית הלכתא כוותיה אלא כר' יהודה בן בתירא דאמר דברי תורה אין מקבלין טומאה וי"מ דוקא לתורה[ב] אבל לתפלה צריך ג) טבילה ופי' ר"י דלא שנא והטובל בערב יום"כ אין לו לברך[ג] והמברך הוה ברכה לבטלה:

ד) **אלא** דבולי עלמא חוזר לראש.

וה"ה דהו"מ לנוקמי דבולי עלמא אין חוזר לראש ומדלא מוקי הכי ש"מ דהלכה דחוזר לראש וכן לקמן (ג) בהדיא אמר ר' אבהו חוזר לראש ותימה דבמסכת ר"ה (דף לד:) א"ל יוחנן שמע תשע תקיעות בנו' שעות ביום יצא אומא תקיעות מלטרפות אע"ג דשהה כדי לעשות כולם וכן במגילה (פ"ב ד' יח:) נמי דאמרינן אמר רב אין הלכה בדברי מונא דאמר אם שהה חוזר לראש דקאמר נקוט דרב ביני בידך ואומר הבר מקולי דיש לחלק דשאני הכא דאין רואי לקרות[ד] וכן לקמן (ד' כד:) דרבי אבהו אזל במנוחות המטונפות דהתם כ"ע מודו דחוזר לראש[ה] אבל היכא דגברא חזי[ו] כמו מגילה ושופר כולי עלמא מודו דאינו חוזר לראש ואינו אומר אלא לאחר שקפסק וכיון יהודה פירש (ד) דהכא נא מצי למימר דבולי עלמא דאין חוזר לראש ובדשהה קמיפלגי דהא לכ"ע הוי גברא חזי כיון דאינו חוזר לראש[ז] אבל ודאי אי הו"מ למימר הכי הוה אמר ליה[ח]:

והא זבח רשעים תועבה. פר"י דדוקא במקום שהיה יכול להסתפק ולתלות[ג] שיש שם נוחה[ט]: **אע"פ** שהתפלל תפלתו תועבה.

והוי מעוות לא יוכל לתקן

ור"י פי' דיחזור ויתפלל:

ממתין עד שיכלו המים. במשתין על גבי קרקע או ע"ג בגדים ואין שם טופח ע"מ להטפיח כדמשמע לקמן (ד' כה.) כגון דעביד טיף טיף שנבלעין מהרה כן פי' הרב רבי יוסף ומיהו נראה אפילו אם יש בהן טופח על מנת להטפיח מותרין כיון דמדאורייתא אינן אסורין אלא כנגד העמוד בלבד וכבגן הוא דנזור וכיון שעומד כנגד בתפלתו לא אטרחוהו רבנן לחזור בתפלה: מיישין

בקילעא דרב אושעיא אתו ושאלו לרב אסי אמר להו לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו פטור מכלום א"ר יוסף אצטמיד חצביה דרב נחמן מכדי כולהו אמוראי ותנאי בדעזרא קמיפלגי ונחזי עזרא היכי תקן אמר אביי עזרא תקן לבריא המרגיל מ' סאה ובריא לאונסו ט' קבין ואתו אמוראי ופליגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו כבריא לאונסו ומר סבר חולה המרגיל כבריא לאונסו וחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא נהי דתקן עזרא טבילה נתינה מי תקן והאמר מר עזרא תקן טבילה לבעלי קריין אלא אמר רבא ה) עזרא תקן טבילה לבריא המרגיל מ' סאה ואתו רבנן והתקינו לבריא לאונסו ט' קבין ואתו אמוראי וקא מיפלגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו כבריא לאונסו ומר סבר לבריא המרגיל מ' סאה וחולה המרגיל כבריא לאונסו ט' קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא אהלכתא בריא המרגיל וחולה המרגיל ארבעים סאה ובריא לאונסו תשעה קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום: ו) ת"ר בעל קרי שנתנו עליו ט' קבין מים טהור בד"א לעצמו אבל לאחרים ארבעים סאה ר' יהודה אומר מ' סאה מכל מקום ר' יוחנן וריב"ל ור"א ור' יוסי בר' חנינא חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אריש חד אמר הא דאמרת במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ' סאה לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו ט' קבין וחד אמר כל לאחרים אפילו חולה לאונסו עד דאיכא מ' סאה וחד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אסיפא חד אמר הא דאמר רבי יהודה מ' סאה מכל מקום לא שנו אלא בקרקע אבל בכלים לא וחד אמר אפי' בכלים נמי בשלמא למ"ד אפי' בכלים היינו דקתני ר' יהודה אומר מ' סאה מכל מקום אלא למ"ד בקרקע אין בכלים לא מכל מקום לאתויי מאי לאתויי מים שאובין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבא (ברבי) בר שמואל כריכו ריפתא בהדי הדדי א"ל רב פפא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ט' קבין אמר להו רבא (ברבי) [בר] שמואל תנינא במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ' סאה אלא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ארבעים סאה אמר להו רב הונא הבו לי לדידי לברוך דליכא עילואי לא האי ולא האי רב חמא טביל במעלי יומא דפסחא להוציא רבים ידי חובתן ולית הלכתא כוותיה:

מתני' ז) היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר ירד ח) לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תהא הנץ החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו יתכסה במים ויקרא ולא יתכסה לא במים הרעים ולא ט) במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים י) וכמה ירחיק מהן ומן הצואה ד' אמות:

גמ' ת"ר היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר בתורה ונזכר שהוא בעל קרי אינו מפסיק ועולה אלא מגמגם וקורא ר"מ אומר אין בעל קרי רשאי לקרות בתורה יותר מג' פסוקים תניא אידך יהיה עומד בתפלה וראה צואה כנגדו מהלך לפניו עד שיזרקנה לאחוריו ד' אמות והתניא לצדדין ל"ק יא דאפשר הא דלא אפשר יב היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אע"פ שחטא תפלתו תפלה מתקיף ליה רבא והא יג זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא הואיל וחטא יד אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה טו): ת"ר יה היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר ומתפלל להיכן חוזר רב חסדא ורב המנונא חד אמר חוזר לראש וחד אמר יו למקום שפסק לימא בהא קמיפלגי מר בקילעא. כגיסת הבית מדר שלפני הטרקלין שקורין פורטיג"ו בלע"ז: אצטמיד. נתחזקו שבריו ונעלמדו כלומר צורך לנו עוד בו: **וקא מיפלגי אמוראי.** רב דימי ורבינן: **דאמר מר.** גבי עשר תקנות בב"ק בפרק מרובה: **אמר רבא הלכתא וכו'.** אפלוגתא דאמוראי הוא דפסק רבא דפליגי אליבא דרבנן. מיהו השתא אנן כרבי יהודה בן בתירא נהגינן כדאמר רב נחמן לעיל ורב נחמן בר יצחק בתרא הוה: **נעלמו.** לעשוק בתורה לעצמו אבל ללמד לאחרים מ' סאה: **ר"י אומר מ' סאה מ"מ.** מ' סאה שאמרו בכל עניין שהן ולקמן מפרש לה: **חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא.** פליגי אריש בפירושא דמילתא דת"ק: **אסיפא.** דר' יהודה: **ל"ש אלא בקרקע.** לא תימא מ"מ דר' יהודה לאחשורי בכלי אתא דאין כשר אלא מ' סאה בקרקע ולקמן בעי א"כ מאי מ"מ: **אבל לאחרים מ' סאה.** והכא נמי דלאפוקי לאחרים ידי חובתן כלאחרים דמי: **דנפול עילואי.** לאו דוקא אלא שנבלעי במ' סאה: **לא היי ולא היי.** לא הוצלכתי לא לזו ולא לזו אלא לאיתי קרי: **עבל.** ובידך. רגיל היה לעשות כן דהו"ל ללמד לאחרים ובשאר ימות השנה לא היה טובל אלא נותן עליו מ' קבין: **ולית הלכתא כוותיה.** דכי היכי דלעצמו בתתינה לאחרים נמי בתתינה אי נמי דקיי"ל כרבי יהודה בן בתירא:

מתני' לא יפסיק. תפלתו לגמרי אלא יקצר כל ברכה וברכה ואומר כל הברכות בקולר: **במיס הרעים.** מים סרוחים: **עד שיכן לתוכן מים.** וגמרא (לקמן כה.) (ה) מפרש כמה מים רמי וחזיל ומפרש לה בחסורי מחסרא והכי קתני לא יקרא אלא מי רגלים עד שיתן לתוכן מים: **וכמה ירחיק מהם.** ממי רגליס: **גמ' מגמגם.** במרומה: **יותר מג' פסוקים.** כגון בגיסת הכנסת דאי אפשר לפחות כדתנן (מגילה פ"ג מג:) הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים: **והתניא לצדדין.** א"ל להלן עד שתהא לאחוריו: **דאפשר.** גילך לפניו יגיע לפניו עד שתהא לאחוריו: **לא אפשר.** כגון יש נהר לפניו מסתלק לצדדים: דמר

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה ו:

נד ב מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ז [עור פ"ח כב"י סוף ס' נט]:

נה ג ד מיי' פ"ד מהל' תפלה הל' ט סמג עשין י"ט טוש"ע א"ח סימן פח סעיף ב:

נו ה מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן עו סעיף ח:

נז ו ז מיי' שם הל' יג סמג שם טוש"ע א"ח סימן עח:

רבינו חננאל

ר' יוחנן וריב"ל ור' אלעזר ור' יוסי בר' חנינה חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא. פי', נמצאו תרי זווי ר' יוחנן וריב"ל זווא חד, ר' אלעזר ור' יוסי בר' חנינא זווא חד, חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא כגון ר' יוחנן ור"א ור' יהושע ור' יוסי, או איפכא ר' יוחנן ור' יוסי ור' יהושע ור"א. **מתני'. היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק** יהודה בן בתירא וכדעירי דאמר בשלה לטבילותא ואוקומה אדאורייתא, דליכא טבילה לבעל קרי ולמשמש מטתו אלא לתרומה וקודש בלבד. מיהו אשכחן דגדרו גדר והחמיר להן לטהר בנתינת ט' קבין מים עליהם. וכדרבא דאמר מדברי כולם נלמד חולה המרגיל ט' קבין, וכש"כ בריא. וה"מ בחולה שאינו מסתכן אבל חולה המסתכן פטור מכלום והרי הוא כבעל קרי שאין לו מים לטבול, וכמו הזבין והמצורעין שאין חרשין לא לטבילה ולא לנתינת ט' קבין אלא קורין כדרכן. וכיוצא בהן נשים ויולדות שמתפללות ומברכות כל ברכות שהן חייבות, וכדרבינא דאמר הילכתא נדה קונה לה חלה כו'. והא דרב חמי הוה שביל כל בעלי פסחא להוציא רבים ידי חובתן, אסיקנא [ד]לית הילכתא כוותיה, אלא אע"ג דלא שביל מפיק להו ידי חובתן. מיהו להתפלל כולי עלמא מחמירין ולא מצלו ואפי' בע"ק עד שיתן עליו ט' קבין מים, מדתנן היה עומד ונזכר שהוא בע"ק לא יפסיק אלא יקצר, שמעינן מינה שאסור להתפלל כשהוא בעל קרי. וכן עמא דבר שנהגו כל ישראל להמנע מן התפלה עד שיטהרו בנתינת ט' קבין מים, דר' יהודה ב"ב לא פטר אלא בדברי תורה אבל לתפלה לא פטר. והא דאמר ר' מאיר אין בעל קרי רשאי לקרות יותר מג' פסוקים, לית הילכתא כוותיה מדר"י בן בתירה. **אלא אמר רבא הואיל וחטא אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה.** קי"ל כרבא דהואיל דהיה לו לעיין אי מקום טהור הוא ולא עיין, תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל. **חד אמר חוזר לראש וחד אמר למקום שפסק.** וקיי"ל דחוזר למקום שפסק, חדא דתפלה מדרבנן היא ובדרבנן הלך אחרי המיקל. ועוד דמסתברא דהשתא הוא דאידחי ולא דחוי מעיקרא הוא, דבמאי אדחי, אי בהרגשת מי רגלים, קי"ל כמה דיכול לעמוד על עצמו לא מדחי.

רב ניסים גאון

היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק. אמרי' עלה בתלמוד ארץ ישראל [פ"ג הלכה ה'] מתניתא דרבים אבל בינו לבין עצמו מפסיק וכו' מאיר ברם כר' יהודה אפי' בינו לבין עצמו מפסיק כשאין לו מים לטבול אבל יש לו מים לטבול אפי' ר' יהודה מודה שהוא מפסיק:

מסורת הש"ס

א) ב"ק כב., ב) תוספתא פ"ב מי"א ע"ש, ג) [לעיל כא.], ד) [ע' פירש"י לקמן כה: ד"ה מי המצלה], ה) מגילה מ:, ו) [עי' תוס' ערובין סד. ד"ה שמרן], ז) ב"מ מאי תקנתא לחדל ולגלי, ח) [ע' תוספות חולין קכב: ד"ה לגבנן], ט) [שיך לדף כב.],

---

תורה אור השלם

1. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְּזִמָּה יְבִיאֶנּוּ: משלי כא כז

הגהות הב"ח

(א) במשנה רש"י ד"ה עד שיתן וכו' וגגמ' פריך ממה: (ב) תוס' ד"ה ומאי וכו' בהרבה מקומות. נ"ב בפרק אין עומדין דף נ"ג גבי הבלה פריך תלמודא נמי הכי ולכיך לאמר ב"כ ממ"ש התוספות הכא: (ג) ר"ה אבל וכו' וכן לקמן. נ"ב סוף דף כ"ה: (ד) **באר"ד** וכרבינו יהודה פירש. נ"ב עיין בספר נתנאל לבי סימן ו' ס"ה תמצא כאור לדברים אלו:

לעזי רש"י

פורטיג"ו [פורק"א]. אכסדרה.

מוסף רש"י

שותתין. קולי"ר בלע"ז שפיגו ניחז לגמרוק אלא טפל ווזכר כנגדו (סנהדרין עז:).

מוסף תוספות

א. וכולי עלמא שייכי בהו. תוס' הכא"ש. ב. ואין ראוי שיפול בדבר זה בחלוקת. שם. ג. שלא מצינו בהש"ס רמז לטבילה זו, ואין לה יסוד נביאים ולא מנהג נביאים וכו', גם אין חובה לטבילה זו ואין לברך עליה, אלא שנהגו העולם לטהר עצמן מקרי להפלת יום הכפורים, וסמכו אמדרש תנחומא וכו'. לש"ש יומא פ"ח מ' כד. ד. דשהה מחמת שהיו מים שותתין על ברכיו ולא היה יכול להתפלל באותה שעה. תוס' הכא"ש. ה. אם שהה כדי לגמור את כולה. שם. ו. היינו דשהה באמצע כדי לגמור את כולה בלא דיחוי ואונס, אלא שהה מעצמו, ואם היה רוצה היה יכול לגמור. שם. ז. דכיון שע"י שום הפסק אינו צריך לחזור ולהתפלל מה שהתפלל כבר, א"כ שפיר מצי להתפלל אע"פ שלא היה יודע שהיה יכול להעמיד את עצמו מלהטיל מים עד שיגמור תפלתו. שם. ח. דקי"ל דאפילו שהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר לראש. שם. ט. משום דאז נקרא פושע כשלא בדק, וכיון שחטא תפלתו תועבה. רש"ש. אבל אם אינו מקום שראוי להסתפק לא מיקרי זבח רשעים, ואם התפלל תפלתו תפלה ואין צריך לחזור ולהתפלל. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דמר סבר. כל המפסיק בתפלתו אם שהה כדי לגמור כולה מוחזר לראש ומר סבר למקום שפסק אמר רב אשי האי אם שהה אם לא שהה מיבעי ליה (ג) אלא אדכולי עלמא אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש (ג) והתם בדלא שהה קמיפלגי דמר סבר גברא דחויא הוא ואין ראוי ואין תפלתו תפלה ומר סבר גברא חזיא הוא ותפלתו תפלה תנו רבנן [2]הנצרך לנקביו אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה אמר רב זביד ואיתימא רב יהודה לא שנו אלא שאינו יכול לשהות בעצמו אבל אם יכול לשהות בעצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב ששת [3]עד פרסה איכא דמתני לה (ה) אמתניתא במה דברים אמורים כשאין יכול לעמוד על עצמו אבל אם יכול לעמוד על עצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב זביד (ה) [7]עד פרסה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן (ה) [1]הנצרך לנקביו הרי זה לא יתפלל משום שנאמר [1]הכון לקראת אלהיך ישראל ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מ"ד [2]שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני וקרוב לשמוע [7](דברי חכמים) אמר רבא הוי קרוב לשמוע דברי חכמים שאם חוטאים מביאים קרבן ועושים תשובה מתת הכסילים [זבח] אל תהי ככסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואין עושים תשובה כי אינם יודעים לעשות רע אי הכי צדיקים נינהו אלא אל תהי ככסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואינם יודעים אם על הטובה הם מביאים אם על הרעה הם מביאים אמר הקב"ה בין טוב לרע אינן מבחינים והם מביאים קרבן לפני רב אשי ואיתימא רב חנינא בר פפא אמר שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני. תנו רבנן [7]ה"הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ונכנס אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת לא שנו אלא בית הכסא קבוע אבל בית הכסא עראי חולץ ונפנה לאלתר [8]וכשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן מפני שעשאו בית הכסא קבוע איבעיא להו מהו שיכנס אדם בתפילין לבית הכסא קבוע להשתין מים רבינא שרי רב אדא בר מתנא [9]אסר אתו שיילוה לרבא אמר להו אסור חיישינן שמא יפנה בהן ואמרי לה שמא יפיח בהן תניא אידך הנכנס לבית הכסא קבוע חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ומניחן בחלון הסמוך לרשות הרבים ונכנס וכשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן דברי בית שמאי ובית הלל אומרים אוחזן בידו ונכנס ר"ע אומר אוחזן בבגדו ונכנס בבגדו ס"ד זימנין מישתלי להו ונפלי אלא אימא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס ומניחם בחורין הסמוכים לבית הכסא [10]ולא יניחם בחורין הסמוכים לרשות הרבים שמא יטלו אותם עוברי דרכים ויבא לידי חשד ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפיליו בחורין הסמוכים לרשות הרבים ובאת זונה אחת ונטלתן ובאת לבית המדרש ואמרה ראו מה נתן לי פלוני בשכרי כיון ששמע אותו תלמיד כך עלה לראש הגג ונפל ומת באותה שעה התקינו [11]שיהא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס תנו רבנן בראשונה היו מניחין תפילין בחורין הסמוכין לבית הכסא ובאין עכברים ונוטלין אותן התקינו שיהו מניחין אותן בחלונות הסמוכות לרשות הרבים ובאין עוברי דרכים ונוטלין אותן התקינו שיהא אוחזן בידו ונכנס אמר רבי מאשא (12)בריה דריב"ל הלכה [13]גוללן כמין ספר ואוחזן בימינו כנגד לבו אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובלבד [5]שלא תהא רצועה יוצאת מתחת ידו טפח אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי זירא [6]לא שנו אלא שיש שהות ביום ללבשן אבל אין שהות ביום ללבשן עושה להן כמין כיס טפח ומניחן (13)אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ביום גוללן כמין ספר ומניחן בידו כנגד לבו ובלילה עושה להן כמין כיס טפח ומניחן אמר אביי [5]לא שנו אלא בכלי שהוא כליין אבל בכלי שאינו כליין אפילו פחות מטפח אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי תדע שהרי [9]פכין קטנים מצילין באהל המת ואמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דרבי יוחנן כי הוה בעי למיעל לבית הכסא כי הוה נקיט ספרא דאגדתא הוה יהיב לן כי הוה נקיט תפילין לא הוה יהיב לן אמר הואיל ושרונהו רבנן

מר סבר (ג) אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ומר סבר למקום שפסק אמר רב אשי האי אם שהה אם לא שהה מיבעי ליה (ג) אלא אדכולי עלמא אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש (ג) והתם בדלא שהה קמיפלגי דמר סבר גברא דחויא הוא ואין ראוי ואין תפלתו תפלה ומר סבר גברא חזיא הוא ותפלתו תפלה תנו רבנן [2]הנצרך לנקביו אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה אמר רב זביד ואיתימא רב יהודה לא שנו אלא שאינו יכול לשהות בעצמו אבל אם יכול לשהות בעצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב ששת [3]עד פרסה איכא דמתני לה (ה) אמתניתא במה דברים אמורים כשאין יכול לעמוד על עצמו אבל אם יכול לעמוד על עצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב זביד (ה) [7]עד פרסה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן (ה) [1]הנצרך לנקביו הרי זה לא יתפלל משום שנאמר [1]הכון לקראת אלהיך ישראל ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מ"ד [2]שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני וקרוב לשמוע [7](דברי חכמים) אמר רבא הוי קרוב לשמוע דברי חכמים שאם חוטאים מביאים קרבן ועושים תשובה מתת הכסילים [זבח] אל תהי ככסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואין עושים תשובה כי אינם יודעים לעשות רע אי הכי צדיקים נינהו אלא אל תהי ככסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואינם יודעים אם על הטובה הם מביאים אם על הרעה הם מביאים אמר הקב"ה בין טוב לרע אינן מבחינים והם מביאים קרבן לפני רב אשי ואיתימא רב חנינא בר פפא אמר שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני. תנו רבנן [7]ה"הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ונכנס אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת לא שנו אלא בית הכסא קבוע אבל בית הכסא עראי חולץ ונפנה לאלתר [8]וכשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן מפני שעשאו בית הכסא קבוע איבעיא להו מהו שיכנס אדם בתפילין לבית הכסא קבוע להשתין מים רבינא שרי רב אדא בר מתנא [9]אסר אתו שיילוה לרבא אמר להו אסור חיישינן שמא יפנה בהן ואמרי לה שמא יפיח בהן תניא אידך הנכנס לבית הכסא קבוע חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ומניחן בחלון הסמוך לרשות הרבים ונכנס וכשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן דברי בית שמאי ובית הלל אומרים אוחזן בידו ונכנס ר"ע אומר אוחזן בבגדו ונכנס בבגדו ס"ד זימנין מישתלי להו ונפלי אלא אימא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס ומניחם בחורין הסמוכים לבית הכסא [10]ולא יניחם בחורין הסמוכים לרשות הרבים שמא יטלו אותם עוברי דרכים ויבא לידי חשד ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפיליו בחורין הסמוכים לרשות הרבים ובאת זונה אחת ונטלתן ובאת לבית המדרש ואמרה ראו מה נתן לי פלוני בשכרי כיון ששמע אותו תלמיד כך עלה לראש הגג ונפל ומת באותה שעה התקינו [11]שיהא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס תנו רבנן בראשונה היו מניחין תפילין בחורין הסמוכין לבית הכסא ובאין עכברים ונוטלין אותן התקינו שיהו מניחין אותן בחלונות הסמוכות לרשות הרבים ובאין עוברי דרכים ונוטלין אותן התקינו שיהא אוחזן בידו ונכנס אמר רבי מאשא (12)בריה דריב"ל הלכה [13]גוללן כמין ספר ואוחזן בימינו כנגד לבו אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובלבד [5]שלא תהא רצועה יוצאת מתחת ידו טפח אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי זירא [6]לא שנו אלא שיש שהות ביום ללבשן אבל אין שהות ביום ללבשן עושה להן כמין כיס טפח ומניחן (13)אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ביום גוללן כמין ספר ומניחן בידו כנגד לבו ובלילה עושה להן כמין כיס טפח ומניחן אמר אביי [5]לא שנו אלא בכלי שהוא כליין אבל בכלי שאינו כליין אפילו פחות מטפח אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי תדע שהרי [9]פכין קטנים מצילין באהל המת ואמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דרבי יוחנן כי הוה בעי למיעל לבית הכסא כי הוה נקיט ספרא דאגדתא הוה יהיב לן כי הוה נקיט תפילין לא הוה יהיב לן אמר הואיל ושרונהו רבנן

חיישינן שמא יפנה בהן ואסור. ודוקא בבית הכסא קבוע חיישינן שמא יפנה בהן אבל בבית הכסא עראי שאין רגילים לפנות שם מותר להשתין בהן ולא חיישינן שמא יפנה בהן והא דתניא לקמן לא ישתין בהן אפילו בבית הכסא עראי היינו דוקא כשאוחזן בידו דחיישינן שמא יפשוף בהן הטיולות שם יפלו מיס על רגליו או יגע באמה[8]:

שהרי פכין קטנים מצילין באהל המת. ועל כרחך מטעם אויר הוא[2] דאי לית בהו[3] אויר כללא[4] לא היו מצילין דהוי כמו אוכלין שבגבן בטיט [9]שמקבלין טומאה באהל המת: דבריס

מר סבר. כל המפסיק בתפלתו אם שהה כדי לגמור כולה מוחזר לראשו ומר סבר למקום שפסק אמר מיפלגי הכא: **הא אם שהה אם לא שהה מיבעי ליה.** במילתא דרב חסדא ורב המנונא מיבעי ליה לאפלוגי בין שהה לא שהה ומדלא אפלוג שמע מינה אפילו בדלא שהה קאמר: **גברא דחויא הוא.** כשהתחיל להתפלל והיה צריך לנקביו דחוי הוא מלהתפלל הלכך מה שהתפלל אינה תפלה וחוזר לראשו: **ומר סבר גברא חזיא.** אע"פ שאינו יכול להמתין עד שיסיים תפלתו תפלה ראויה היא מה שהתפלל קודם שתיפה: **ועד כמה.** יכול להעמיד עצמו מנקביו שיהא מותר להתחיל בתפלה: **אילא דמתני.** להאי דמה דבריס אמורים במתניתא גופא ולא משמעתא דרב זביד ורב יהודה וכי איילי אינהו בשיעורא הוא דאיילי: **שמור עצמך שלא תחטא.** ותצטרך רגלך ללכת אל בית האלהים להציל מעצמך: **הוי קרוב לשמוע.** תשובה בהצלת קרבנך מתת אותו ככסילים בלא תשובה: **שמור נקביך.** מצין רגליך כמו הסך את רגליו (שמואל א כד) שמור נקביך שלא יפיחו: **בשם הכסא קבוע.** שיש בו צואה וכל כמי כסאות שבגמרא על פני השדה הם בלא חפירה: **עראי.** שזה מתחיל עכשיו לעשותו בית הכסא: **חולץ ונפנה לאלתר.** ויאחז תפילין בידו כדאמרינן לקמן ובקבוע נמי אוחזן בידו אלא שצריך לחלצן ברחוק ד' אמות שבזמן שהם בראשו הם בגאוי וגנאי הדבר: **מהו שיכנס בתפיליו.** כשהן בראשו קאמר: **שמא יפנה בהן.** גדוליס: **בחוריס הסמוכים לבית הכסא.** לפנים מן הגדר בשדה שהוא נפנה בה ונתנן בחוריס שבכותל: **בחוריס הסמוכים לרשות הרבים.** חורי כותלי מחיצות השדה שאין עכברים מצוין במקום הילוך בני אדם והוא יכנס לאמוחי הגדר לפנות: **גוללן.** ברלועות שלהן: (ג) **שלא תהא רלועה.** שיש בה קדושה שהרי בהן הוא קושרן ובקשר נראה בעשייתו כמין דל"ת על שם אחת מאותיות של שדי והשי"ן עשויה בכותלי הקציצה המיצוגה והיו"ד עשויה בראש לועת תפילין של יד ולועה קטנה מאד כפוף לאשה ונראית כמין יו"ד: **ואוחזן בימינו.** שלא בבגדו כדי שלא יפלו: **כיוס.** כשהוא חולצן בשביל בית הכסא גוללן כמין ספר כדאמרן: **ובלילה.** כשהוא חולצן בבימו על מנת להניע עד הבקר: **עושה להם כיס טפח.** דחלצו טפח דחשיב הכלי אהל להפסיק ביניס לקרקע: **לא שנו.** דבעי טפח אלא בכלי שהוא כליין. כיס העשוי לצרכן דכליין קרוב להיות בטל אצלם הילכך בעינן דבר המיכר שיהא חוצץ בפניהם: **שהרי פכין קטנים מצילין.** בהיקף למיד פתיל באהל המת ואף על גב דלא הוי טפח חייבי: **אמר הואיל ושרונהו רבנן.** לאוחזן בידו משום שמירתן: נטטרן

מסורת הש"ס

(ג) [לקמן כד: ר"ה לד:], כ) [ע"ל כט: תוס' ד"ה אלא], ג) והכא, ד) [תוספתא רב יהודה עד פרסה כל"ל. רש"ל], ה) תוספתא פ"ב הי"ט, ו) [בעזרת הלפות וע' הגומתא בעין יעקב], ז) שבת סב., ח) [בר כריס כל"ל וכ"ה בשלמות ס' בא וכן איתא לקמן כד:], ט) כך דרבה בב"ח ל"ל קודם הא דר' יעקב בר אחא. רש"ל, י) [ד"ה אלא אחר ד"ה ואוחזן],

תורה אור השלם

1. לָכֵן כֹּה אֲעַשֶׂה לָךְ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי זֹאת אֲעַשֶׂה לָּךְ הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

עמוס ד יב

2. שְׁמֹר רַגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים וְקָרוֹב לִשְׁמֹעַ מִתֵּת הַכְּסִילִים זָבַח כִּי אֵינָם יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת רָע:

קהלת ד יז

הגהות הב"ח

(ה) גמ' איכא דמתני לה במתניתא וכו' אמר רב יהודה עד פרסה:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שהרי וכו' שמקבלין טומאה באהל המת. כלשון זמנים דף ג ע"ש:

מוסף תוספות

א. אבל כשהן בראשו שרינן. תוס' ר"י שילגליון. ב. כלומר, אע"פ שהם קטנים מאוד ואין אויר שלהם כ"כ חשוב, אפ"ה מועיל אויר שלהן לחושבן כלי, וכשמוקף צמיד פתיל ניצול באהל המת. סס. ג. [אן] אם לא היה חשוב האויר שלהם. תוס' הגמ"ש.

רב נסים גאון

פכין קטנים מצילין באהל המת. עיקרה בספרי (פרשת חקת) וכל כלי פתוח בכלי חרש הכתוב מדבר מה ת"ל פתוח ואפילו כל שהוא (והואיל והוא) [הוא] טמא באהל המת לפיכך אם יהיה מוקף בצמיד פתיל מציל על מה שבתוכו כדפרש התם נמי וכל כלי פתוח מיכן אמרו כלים מצילין בצמיד פתיל באהל המת ואמרו עוד טמא הוא אין ת"ל הוא אלא הוא שיציל על עצמו ובשבת בפ' אמר רבי עקיבא (דף פד) ובבבא קמא בפ' כיצד הרגל מועדת (דף בה) גרסי' תניא מפץ במת מנין ודין הוא ומה פכין קטנים שטהורין בזב טמאין במת:

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה יג סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן קד סעיף ה:

נט ב ג מיי' שם הל' י' סמג שם טוש"ע א"ח סימן לב סעיף ג:

ס ד מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ג ג:

סא ה ו מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה יז סמג עשין כב טוש"ע א"ח סימן מג סעיף ה [כב אלפס כאן וכהל' תפילין דף עח]:

סב ז מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

[ח מיי' שם]:

סג ט י כ מיי' וסמג שם טור שו"ע שם סעיף ה:

סד ל מ מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע שם סעיף ו:

נ [מיי' פכ"א מהל' טומאת מת הלכה ג].

רבינו חננאל

בית הכסא קבע. פירוש, מקום שהוכן ליפנות בו בני אדם לגדולים וכל שכן להשתנה. מדרון. מקום שהמים נמשכין ויורדין ואינן (נקבין) [נקרין] ולא נבלענו במקומן. **בית הכסא ארעי.** מקום שנזדמן לאדם בהליכתו (מפנה) [ונפנה] שם או השתין בו מים. [**אבעיא להו מהו שיכנס אדם בתפילין לבית הכסא קבוע להשתין מים וכו'.** וקיימ"ל דלא יכנס אדם בתפילין לבית הכסא קבע אפי' להשתין מים]. **התרתי לך כאן קבוע אסרתי לך כאן בית הכסא ארעי.** פי', דבבית הכסא קבוע אסור להניחם בראשו, אבל בידו שרי דליכא למיחש לציצוצות ולשפשף. ולהסך בבית הכסא ארעי שהמקום קשה, שאסור לאוחזם בידו משום ציצוצות אלא מניחם בכיסם, אבל מותר כשהוא בראשו ואין צריך לחלוץ רק שיכסה אותם. א"ר יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואחר כך נכנס ופליגא דר' חייא דא"ר חייא מניחן על שלחנו וכן הדור לו. כל היכא דאיכא כהאי גונא בתלמוד ופליגא דפלוני קיי"ל כחולק, הלכך קיי"ל כר' חייא.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נגעלן. ישמרוני אכניסס עמי וישמרוני מן המזיקין: **לא יאחוז בידו וכו' ויפגע.** שאין דעתו מיושבת עליו בתפלה שהרי לבו תמיד עליהן שלא יפלו מידו: **ולא יישן נכון.** [a] שמא [א] יפיח: **הרי אלו ריוקא נכון.** לענין תפלה שדוחק עליהן שלא תפול הסכין ומזיקנו והקערה תשפך והמעות יתגדו והכבר יטנף: **ליה הלכתא כי הא מסניפא.** דקתני לא ישתין בתפילין: **דבים שמתא היא.** דאמרי לעיל[ב] מניחן בחלון הסמוך לר"ה ולא יכניסם בידו ויכנס: **דאי ב"ש.** הא אמרי לעיל[ג] אוחזן בידו ונכנס: **בית הכסא ערלי.** כגון להשתין שאין אדם הולך בשבילם לבית הכסא והפעם הזאת נעשה המקום הזה בית הכסא תחלה: **שפתרתי לך לאן.** בבית הכסא קבוע: **אסרתי לך לאן.** בבית הכסא ערלי: **מאי לאו תפילין.** שאמרו בית הלל אוחזן בידו ונכנס לבית הכסא קבוע ולהשתין בהם אמרו כדמפרש טעמא לקמן: **הא לא שרו.** בבית הכסא קבוע: **כי תניא ההיא.** לאו לענין תפילין תניא אלא לענין גלוי טפח וטפחיים לגדולים אינו מגלה אלא טפח ולקטנים מגלה טפחיים ועלה קאי גלוי טפחיים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן: **לאחריו טפח.** ולא יותר משום צניעות: **ולפניו טפחיים.** משום קילוח מי רגליים הנמזין למרחוק: **מאי לאו הו.** והיינו דקאמר לעיל דברים שהתרתי לך בבית הכסא ערלי אסרתי לך בקבוע: **אלא אידי ואידי בגדולים.** ומתוך שהוא דוחק עצמו לגדולים הוא בא לידי קטנים הלכך באים מלאחריו טפח ומלפניו טפחיים ובאשה מלפניה ולא כלום והכי קאמר הא דלעיל דברים שאסרתי לך באשה התרתי לך באים: **אי הכי.** לענין טפח וטפחיים קתני דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן: **הא דקתני עלה.** בסיפא דילה וזה הוא ק"ו שאין עליו תשובה בדבר הזה יש לך להשיבני ק"ו ואין לי עליו תשובה להחזיר לך אי אמרת בשלמא בתפילין קאמר וכדאמרן וב"ה היא היינו דקתני יש כאן להקשות קל וחומר השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא ערלי מיבעיא ואין לי תשובה להשיבך עליו אלא אי אמרת לענין טפח וטפחיים מאי ק"ו יש להקשות כאן: **אורחא דמילתא הכי הוא.** שהאיש צריך לגלות לפניו ולא האשה: **תיובתא דרבא אמר רב ששת.** דאמר בית שמאי היא ולא בית הלל דאם כן לא משכחת מידי לאוקמה הך ברייתא דקתני מאי שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן: **דלילא נילולות.** שיהא צריך לשפשפן בימינו מעל רגליו: **בית הכסא ערלי.** לקטנים: **דלילא נילולות.** הניחן על גבי רגליו ואמרינן במסכת יומא (דף ג.) מצוה לשפשפן שאסור לאדם שיצא בנילולות שעל גבי רגליו שמא ירפה כברות ונמצא מוציא לעז על בניו שהם ממזרים הילכך אי אפשר לאחוז תפילין בידו: **הא מילתא.** דתפילין בבית הכסא ערלי וקבוע: **תיתי לה בתורת טעמא.** להתיר בבית הכסא קבוע את האסור בבית הכסא ערלי משום טעמא דנילולות: **דאי אתיא לה בתורת ק"ו.** לומר דין הוא להקל בבית הכסא ערלי קל ולהחמיר בבית הכסא (ה) חמור ולא מצוי בתר טעמא אלא בתר מומרא וקולא ואמן עבדינן איפכא אין לי עליו מה להשיבך שאין לי למצוא שיהא בשום מקום בית הכסא ערלי חמור מן הקבוע שאוכל להשיבך אם התרתי בקבוע שהוא קל בדבר פלוני מתיר בשל ערלי שהוא חמור בה אבל טעמא איכא למאי דעבדינן דהכא איכא נילולות והכא דבר זה נאו קל וחומר לא קל ולא חמור: **סגנגם לפעודם קבע.** וגנאי הוא שיעטרך לנקביו בתוך הסעודה: **מהלך עשרה פעמים בו'.** וכבל פעם ופעם בודק עצמו ויושב אולי יוכל להפנות שהחילוך מוריד הגדולים לנקב: **חולן תפיליו.** שמא ישתכר בסעודה ויתגנה בתפיליו: **וכן הדור בו.** שיהו מזומנים לו ויחזור ויניחם בשעת ברכה: **בתפרקסויה.** סודר של ראשו: **עם מעוטיו.** לא עם המעות ממש אלא שני קשרים זה אצל זה: **ה"ג הא דאומניה הא דלא אומניה.** להניח סודר לתפילין דכיון דאומניה שוב אסור לצור בו מעות מאחר שהקנו לכך: **לר ביה.** אי אומניה אין אי לא אומניה לא קדים ושרי למיצר ביה דהכי תניא בהדיא בסנהדרין (מח:) הניח בו תפיליו יניח בו מעות: **ולאביי דאמר דומנה מילתא היא.** גבי אורג בגד למת בסנהדרין בפרק נגמר הדין (ד' מז:): **מהו שיניח תפיליו תחת מראשותיו.** בגילה כשהוא יצא: **אם היה מקום גבוה ג' טפחים.** למעלה מראשותיו ועליו נותן התפילין או למטה מראשותיו יוצא מקום מן המטה:

דברים שהתרתי לך כאן בו'.
ולא בעי לשנויי דבריס שהתרתי לך בבית הכסא ערלי אסרתי לך בקבוע דאסור לפנות בגדולים והתפילין בראשו אבל להשתין מותר משום דלא משכחן בברייתא[א] אבל הך דטפח וטפחיים משכחן ליה בברייתא בהדיא הר"ר יוסף: והא

נגטרן אמר רבא כי הוה אזלינן בתריה דר"נ כי הוה נקיט ספרא דאגדתא יהיב לן כי הוה נקיט תפילין לא יהיב לן אמר הואיל ושרונהו רבנן בגטרן ת"ר [ו]אלא יאחז אדם תפילין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל [ז]ולא ישתין בהן מים [ח]ולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת עראי. אמר שמואל [ט]סכין ומעות וקערה וכבר הרי אלו כיוצא בהן. אמר רבא אמר רב ששת לית הלכתא כי הא מתניתא דב"ש היא דאי ב"ה השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא ערלי מיבעיא מיתיבי דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן מאי לאו תפילין אי אמרת בשלמא בית הלל התרתי לך כאן קבוע אסרתי לך כאן בית הכסא ערלי אלא אי אמרת ב"ש הא לא שרו ולא מידי כי תניא ההיא לענין טפח וטפחיים דתני חדא כשהוא נפנה מגלה לאחריו טפח ולפניו טפחיים ותניא אידך לאחריו טפח ולפניו ולא כלום מאי לאו אידי ואידי באיש ולא קשיא כאן לגדולים כאן לקטנים ותסברא אי בקטנים לאחריו טפח למה לי אלא אידי ואידי בגדולים ולא קשיא [י]הא באיש הא באשה אי הכי הא דקתני עלה [כ]זהו ק"ו שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה דרבא דמילתא הכי איתא אלא לאו תפילין ותיובתא דרבא אמר רב ששת תיובתא מכל מקום קשיא השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא ערלי לא כל שכן הכי קאמר [ל]בית הכסא קבוע דליכא ניצוצות שרי בית הכסא ערלי דאיכא ניצוצות אסרי אי הכי אמאי אין עליו תשובה תשובה מעלייתא היא הכי קאמר הא מילתא תיתי לה בתורת טעמא ולא תיתי לה בק"ו דאי אתיא לה בתורת ק"ו זהו ק"ו שאין עליו תשובה: [מ]ת"ר [נ]הרוצה ליכנס לסעודת קבע מהלך עשרה פעמים ד' אמות או ד' פעמים י' אמות ויפנה ואח"כ נכנס אמר ר' יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואח"כ נכנס ופליגא דר' חייא דא"ר חייא [ס]מניחן על שלחנו וכן הדור לו ועד אימת אמר רב נחמן בר יצחק [ע]עד זמן ברכה תני חדא צורר אדם תפיליו עם מעותיו באפרקסותו ותניא אידך לא יצור לא קשיא הא דאזמניה הא דלא אזמניה [פ]דאמר רב חסדא [צ]האי סודרא דתפילין דאזמניה למיצר ביה תפילין צר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשיטי אזמניה ולא צר ביה צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזי ולאביי דאמר [ק]דומנה מילתא היא אזמניה אע"ג דלא צר ביה צר ביה אי אזמניה אסיר אי לא אזמניה לא בעא מיניה רב יוסף בריה דרב נחוניא מרב יהודה מהו שיניח אדם תפיליו תחת מראשותיו [ר]תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי שנוהג בהן מנהג בזיון כי קא מיבעיא לי תחת מראשותיו מאי א"ל הכי אמר שמואל [ש]מותר אפילו אשתו עמו מיתיבי לא יניח אדם תפיליו תחת מרגלותיו מפני שנוהג בהם דרך בזיון אבל מניחן תחת מראשותיו ואם היתה אשתו עמו אסור היה מקום שגבוה ג' טפחים או נמוך ג' טפחים מותר תיובתא דשמואל תיובתא אמר רבא אע"ג דתניא תיובתא דשמואל הלכתא כוותיה מ"ט

כל

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פ"ב מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טור ש"ע או"ח סימן לז סעיף ה:
סו ב מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יח סמג עשין כב טור ושו"ע או"ח סימן מג סעיף ח:
סז ג מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע או"ח סימן מד:
סח ד מיי' פ"ב מהלכו' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן לז סעיף ה:
סט ה מיי' פ"ב מהל' דעות הל' ו טור שו"ע או"ח סימן ג סעיף ד:
ו [מיי' פ"ד מהל' תפילין הל' יח טוש"ע או"ח סי' מג סמג' לת):
ע ז מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה ב:
עא ח ט מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה טז סמג עשין כב טוש"ע או"ח סימן מ סעיף ח:
עב י מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע או"ח סי' מב סעיף ג:
עג כ ל מיי' שם הל' כד סמג שם טוש"ע או"ח סי' מ סעיף ג:

מסורת הש"ס

א) סוכה מא:, ב) [שם כו:], ג) [ב"מ נה:], ד) שבת פב., ה) סנהדרין מח., ו) [שם מז: מח. מגילה כו: מגחות לב:], ז) [ע"ז], ח) [שם],

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ולא אתיא וכו' בבית הכסא קבוע תמוה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ולא יישן בהן שמא יפיח. עיין סוכה ד' כו ע"א ופ"ש:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ולא יישן בהן שמא יפיח. כצ"ל:

מוסף רש"י

ולא יישן בהן. שמא יפלו מידו, והכי אוקימנא ליה בהשתן (סוכה כו.) דהא דקתני לא קבע ולא אתיא בדלקיט ליה בידיה (שבה מא:). אזמניה ולא צר ביה. דומנה לאו מילתא היא (שנהדרין מח.). צר ביה ולא אזמניה. אקלאי בעלמא הוא (שם).

מוסף תוספות

א. ואין במשמע הלשון כי אם דברים השנויים בברייתא. תוס' ר"י שילמאן.

רב ניסים גאון

ולאביי דאמר דומנה מילתא היא. עיקר דבריו של אביי במס' סנהדרין בפ' נגמר הדין (דף מז) איתמר הארוג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור דומנה מילתא היא:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כל לנטורינהו טפי עדיף. להו מבזיוני (ג) כמה שהוא מוזהר על שמירתן מן העכברים ומן הגנבים טפי עדיף להו מבזיוני: **כבודא.** שהם כיסה שלהם: **למורשא דרבא.** שהתפילין נכרין בגלויתן בקצה הכיס והוא כמורשא: **ליר להו בגילא.** ביריעה הפרוסה סביבו' מטתו קושרן: **ומפיק למורשאן לבר.** בלילת הקשר שהתפילין בולטין מן היריעה היה סופן לצד החוץ ולא לצד המטה: **אשרשיפא.** פסקל: **יום עגילה הוה.** יום שטבלה אשתו דהוה ליה ליל תשמיש והיינו כשמואל דאמר אפילו אשתו עמו: **ולאגמורן הלכה למעשה.** מה שנוי להניאם לו לא עשה אלא ללמדני הלכה לעשות מעשה כשמואל: **ואפילו אשתו עמו.** (ד) שיחזיר פניו לכל זמן שהן פונים פניה כנגד פניה פשיטא ליה לאסור דאיכא הרהור נגיעת ערוה על ידי אבני תשמיש: **אשתו כגופו.** וגיגיל בה וליכא הרהור כולי האי: **בשלמא לרב יוסף.** דאמר אשתו היא דשריא אבל אחר לא מתרץ להו לתמניתא הא באשתו הא בנאחר והא דקתני בני ביתו אינו אשתו: **היה ישן במטה וכני ביתו.** ואשתו בכלל ביתו: **לדידי נמי.** בין אשתו בין אחר פלוגתא דהני תנאי היא: **הא איכא עגבות.** דנגעי אהדדי: **וקולא אלאה ערומה.** ואף על פי שערות אסור לברך אלא יושבת מותרת שביעיתה פניה שלמטה מכוסים בקרקע: **אכל לא הויש.** מפני שהביאים והגיל בולטין ונראין ואף על פי שמגולות עגבותיה והיינו סייעתא: **כגון שהיו פניה עוחות.** דבוקות ומכוסות בקרקע עוחות משמע לשון שעיעות טיח חלק שאינה בולטת אפלטיירש"א בלע"ז: **כת אלא וכן אמר.** שהוא זמן שהן בולין לכלל ביאה: **כת י"ל וכן י"ב.** זמן שהן בולין לכלל שערות ושדיהן נכוסים שמשם ואילך בולין לכלל [ביאה] שאדם מתאוה להן: **הפס אמר רבא.** גבי תפילין תמה מראשותיו דקאמר שמואל אפי' אשתו עמו הלכה כשמואל: **הכא.** גבי שנים שהם יושבים בקרא שרי שמואל באשתו עמו מאי: **מהפא מהפינהו.** בארגיגה אחת ט) לארגתם: **ילא שעלו בנגדו.** שנקב בגדו כנגד זקן התחתון ויצא מן השער בנקב מהו מי הוי ערוה לקרות ק"ש כנגדו או לא: **שער שער.** כלומר מה בכך: **לאפסקוני בה.** אם אשת איש היא: **הכשיטין שבפנים.** כומז דפוס של בית הרחם שהיו עושין לבנותיהן ונוקבין כתלי בית הרחם כדרך שנוקבין את הלחמים ותומכין אותו כדי שלא יזדקקו להן זכרים: **עם הכשיטין שבחוץ.** אלעדה ומניד הן הביאו אותן על כפרת הרחוב עבירה שנסתכלו בבנות מדין: **לאשתו ולק"ש.** אם יפה מגולה בה לא יקרא ק"ש כנגדה: **שוק.** ט) באשת איש: **ערוה.** להסתכל וכן באשתו לק"ש: **גלי שוק.** וכתיב בתריה תגל ערוותך: **קולך ערב.** מדמשבח לה קרא בגוה שמע מינה תאוה היא: **הפולה הפיליו.** ביתד יתלו חייו: **דורשי רשומות.** קשרים וסתומים הכלולים בתורה דורשי חמורות גרסינן והיא היא: **זה הפולה הפיליו.** שהמטה חייו של אדם (ט) וכמו לך הכתוב שיתלו חייו: **בלועה.** והקליפה למעה נגאי הוא לשם אכל תולה הוא אותם בקליפה ותהא הקליפה מונחת על היתד והרלועה למטה: **בכיפפא אלה.** בתוך תיקן היו ותלה התיק: **שגיהק.** רוטיי"ר בלע"ז פעמים שאדם מוציא מגופו לפיו נפיחה ממון שזנבו וריחה כריח המאכל שאכל: **פיהק.** בגלויי"ר בלע"ז מיך מלקומיו פותח להוציא רוח הפה מלא באדם שרולה לישון או שעמד משינה: **ונפעעא.** שרעוד"ר בלע"ז ויש שדורשים גיהק וטוריקון גו הקיש שטרילויי"ר פיהק פיו הקיש: **ולק.** ע"ג קרקע:

ממשמש

והא תני רבי חייא מניחן בכובע תחת מראשותיו. ואם תאמר אימת בכובע אלא כנגד ראשו שהרי בגבייתא דלעיל נמי תני תחת מראשותיו ולא פריך מיניה משום דמצינן לפרושי אלא כנגד ראשו ואומר (ו) הרב דא"כ מאי איריא בכובע אפילו אלא בכובע נמי אלא ש"מ דמיירי אפילו כנגד ראשו ומ"מ קשיא לישני דמיירי באשתו עמו דבעיא כלי כתוך כלי וא"ע: **שנים** שהיו ישנים **במטה.** וא"ת והלא רואה ערות עצמו וי"ל שיוצא ראשו לחוץ (ז) ואי"ת הכרי לבו רואה את הערוה וי"ל דקסבר לבו רואה את הערוה מותר אי נמי חוצץ בנגדו כנגד לבו:

והתניא היה ישן **במטה וכני ביתו וכו'.** פי' רש"י אשתו בכלל ביתו ולא הגיהרא מדא דלא אשכחן אשתו (ח) דמקרייא בני ביתו ועוד לפירושו הול"ל והא קתני כאן כיון דאבגייתא דלעיל קאי אבל מדקאמר והתניא משמע דבגייתא אחרת היא ואומר ה"ר יוסף דגרסינן היה ישן במטה ואשתו ישנה בצדו לא יקרא ק"ש אא"כ היתה טלית מפסקת ביניו לביתה:

ממשמש

עד א מיי' פ"ד מהל' תפילין הל' כד סמג עשין כב טור"ע סי' מ"ד מ רמ סעיף ג:

עה ב טור"ע סי' מ"ד סימן רמ סעיף ו:

עו ג מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יח סמג עשין יח טור"ע סי' מ"ד סימן עג סעיף ב:

עז ד מיי' שם טור"ע שם סעיף ה:

עח ה ו מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה ט וש"ס מהל' כמוהים הל' יא) סמג עשין כז טור"ע סי' מ"ד עד סעיף ד (בהגה) וסי' רו סעיף ג (וש"ך סי' שכח סעיף ה):

עט ז מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יח סמג עשין יח טור שו"ע סי' מ"ד סימן עג סעיף ג:

פ ח מיי' שם הל' יט טור"ע שם סעיף ד:

פא ט מיי' פכ"ד מהל' מיקו"ב הל' כ סמג לאוין קכו טור"ע אה"ע סי' כא סעיף ה:

פב י מיי' פ"ג מהל' ק"ש הל' עז סמג עשין יח טור"ע סי' מ"ד עה סעיף ה:

פג כ (מיי' פכ"ד מהל' מיקו"ב הלכה כ ע"ש) שם סעי' ג טור"ע אה"ע סי' כא סעיף ה:

פד ל (מיי' שם) טור"ע סי' מ"ד עה סעיף כ וטור"ע אה"ע שם:

פה מ נ מיי' פ"ד מהל' תפילין הל' ט סמג עשין כב טור"ע סי' מ"ד מ סעיף ה:

פו ס מיי' פ"ד מהלכות תפלה הל' יא סמג עשין יט טור"ע סי' מ"ד ס' לז סעיף ה (כ):

תורה אור השלם

1. רִבְבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וְשַׂעֵרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה: יחזקאל טז ז
2. קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי קָמַח גְּלִי צַמָּתֵךְ חֶשְׂפִּי שֹׁבֶל גַּלִּי שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת:
ישעיהו מז ב
3. תִּגַּל עֶרְוָתֵךְ גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ נָקָם אֶקָּח וְלֹא אֶפְגַּע אָדָם: ישעיהו מז ג
4. יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעִנִי אֶת קוֹלֵךְ כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאֵיךְ נָאוָה: שיר השירים ב יד
5. הַנֵּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנֵּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד: שיר השירים ד א
6. וְהָיוּ חַיָּיִךְ תְּלֻאִים לָךְ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתְּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיָּיִךְ:
דברים כח סו

רבינו חננאל

א"ר ירמיה בין כר לכסת שלא כנגד ראשו. ואסיקנא מניחן במראשותיו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו, ואעפ"י שמשמש מיטתו שפיר דמי. [אמר לך שמואל ולרב יוסף מי ניחא] **והתניא היה ישן במטה ואשתו ישנה בצדו** [לא יחזיר פניו ר] יקרא ק"ש אלא א"כ היתה טליתו מפסקת ביניו לבינה, אלא מאי אית לך למימר אשתו לרב יוסף תנאי היא, לדידי אחר נמי תנאי היא. והלכה כר' יוסף דהא איכא תנאי דקאי כוותיה באחר. ועוד א"ל רב כהנא לרב פפא

גהות הב"ח

(א) גמ' **אמר** עפי' עדיף מבזיוני והיכא: (ב) שם היה ישן במטה וכני ביתו כל"ל ותיבת וכני נמחק: (ג) רש"י ד"ה כל לנטורינהו וכו' מבזיוני ביון שהוא: (ד) ד"ה ואפילו אשתו עמו והוא שיחזיר: (ה) ד"ה זה הפולה תפיליו שהתפילין חיים של אדם. נ"ב בפרק התכלת דף מ"ד ואמר רים לקיש כל המנח תפילין מאריך ימיס שנאמר אדני עליהם יחיו: (ו) תוס' ד"ה והא תני וכו' ואומר הרב רבינו יוסף ז"ל:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והתניא כו' **דלא אשכחן אשתו דמקרא בני ביתו.** עי' בפסחים דף לט ע"ב תוס' ד"ה ולא יפחמו. ועי' בב"ר פ"ז אות ה' בלקוטיו (סימן לט"ס):

לעזי רש"י

אפלטיירש"א [אפלשטיירדי"ש]. מכוסות טיח. רוטי"ר. לגתק. **באליי"ר** [בדייליי"ר]. לפתק. שטרנוד"ר [אישטרנודי"ר]. עיטוש. **שטרילויי"ר** [אישטינדיליי"ר]. להתמתח.

מוסף רש"י

בחדא מחתא מחתינהו. וכי בגיגיה אחת אחרנים כגון לכלים. לשון עוכד מתי (שבועות לט כב: מגשה אורג) דתקיון דבר קרו לו אינשי אריגה, שמסדר את הבריגין (חולין נח: וכנ"ז פסחים מב.). **הכשיטים שבחוץ.** עוצעת (שבת סד:). **כל המסתכל באצבע.** אסור מקום טנפעת, כמסתכל במקום מוגן, שהרי כפרה זו על שנסתכלו בה (שם). **דורשי חמורות.** מקרקות סתומים (פסחים נד. חולין קלד:). **בקציצה.** הוא הדפוס של עור שתחוך לדי בגתים כמין בית יד של עור והאיגרות בתוכן (שבת עט). **דפוסי תפילין** חוץ מן הרלועה קרוי קפילה, כדאמרינן במסכת סוכה (כז:) אוחז בלוטה ואינו אוחז בקפילה (גיטין נח.).

מוסף תוספות

א. שבהוצאת ראשיהם נראין כלבושין. מאירי.

רב נסים גאון

מסייגא ליה לרב הונא דאמר רב הונא עגבות אין בהן משום ערוה. הא מילתא מיפרשא בפ' ב' דמס' חלה בגמ' דבני מערבא (הלכה א') הדא אמרה עגבות אין בהם משום ערוה הדא דאיתמר לברכה אבל להביט אפי' כל שהוא אסור להביט כהדה דתני המסתכל בעקיבה של אבה כמסתכל בבית הרחם והמסתכל בבית הרחם כאילו בא עליה: **והאמר** רב ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים. מפרשי' לה במס' שבת בפ' במה אשה (ד' סד) ונקרב את קרבן ה' אמר ר' אלעזר עגיל זה דפוס של דרין כומז זה דפוס של בית הרחם אמר ליה רבא אטו מקרא לא שמעת מיניה כומז כאן מקום זמה והנה כבר

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ערוה. אבל רואה אותן אפי' באשתו ערוה היא, ולא שרינן לה למקרי ק"ש. והא דמסיים מינה **האשה יושבת וקוצה חלתה ומברכת** ולא חיישינן משום ערוה, אוקימנא דוקא יושבת כדי שיהיו פניה שלמטה כבושות בקרקע וערוותה מתכסה ואינה נראה, הכי הוא דשרי, ואי ליתא הכי אסור. **שער יוצא לה בבגדה** מהו קרא עליה שער שער. פי', היה שער יוצא מתוך בגדה ובשרה מכוסה אין בו משום ערוה, כי שער הוא ולא בשר. **זה שקרא** רב כהנא על רב מרי שער שער, כלומר השער שער הוא ולא בשר, כיוצא בו קרינן עליה גוי גוי. **למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים.** פי', תכשיטין שבחוץ הן טבעת עגיל וצמיד שהן תכשיטי ידים, תכשיטין שבפנים אצעדה וכומז. אצעדה ברגלים והכומז במקום התורף שהוא מקום זמה, הלכך טפח מבשר אשתו שמגולה במקום שרגיל להיות מכוסה אסור לקרות ק"ש עד שתכסה. ובאשה אחרת אפי' בפחות מטפח שנתגלה מבשרה במקום הראוי להיות מכוסה, אסור לקרות ק"ש עד שתכסה. **הא דאמרינן** שוק באשה ערוה, וכן שער באשה ערוה וכן קול באשה ערוה, כל הני אסור לקרות ק"ש כנגדם.